

16.10.2009

Gudnejahtton kultur- ja faláštallanministtar Stefan Wallin, mánáidáittardeaddji, árvoguoossit ja earenoamážit sámi nuorat, geat leat guovddázis dáid beivviid.

Vuohččan hálidan maid iežan beales sávvat lihku sámedikki kulturbálkkašumi oazžuide SomBy-rockjovkui.

Giittán bovdehusas dán dehálaš dilálašvuhtii ja lean hui ilus go oainnán ahte dát sámi nuoraidkonfereansa lea geasuhan ná olu sáminuoraid deike. Dat dilálašvuolta čájeha ahte mis leat aktiivvalaš sámi nuorat ja ahte sámi politihkas lea boahttevuohta.

Sámedikki vuodđudeamis lea váile 15 jagi áigi. Sámediggi lea stáđásnuhttán sajádagas Suoma servodaga oassin, muhto sámi nuoraid oassálasvuolta lea ovdánan njozet. Sámi nuorat leat aktiivvalaččat buktan iežaset evttohusaid ja oainnuid searvviset Suoma Sámenuorra bakte jagi 1998 rájes. Searvedoaibma lea dehálaš muhto sámi nuoraid sajádaga gárgeheapmi ja vuhtii váldin sámi ja váldegotti politihkas dárbbaha eambo institušuvnnalaš čárvaga. Go ledjen Sámedikki áirasin ja dan kulturlávdegotti ságadoallin 2000-logu álgojagiid evttohin nuoraidorgána vuodđudeami Sámedikki ollái ja lágideimme ášši birra seminára. Áigi ii lean vel dalle láddán nuoraidorgánii. Nuoraidorgána vuodđudeami vuostálaste, daningo nuoraid áššiid eai hálidan gieđahallat sierra eará sápmelaččaid sajádagas.

Mannan sámediggeválggain sámediggi nuorasmuvai ja oaččuimet sámedikki dievasčoakkámis čielga signála, ahte lea dárbu vuodđudit nuoraidorgána. Oaččuimet oahpahasministeriijas hui jođánit ruđalaš doarjaga fidnui nuoraidorgána vuodđudeami várás sámedikki oktavuhtii ja oaččuimet doppe maiddái eambo dieđuid mot ovdánit áššis. Oahpahasministeriija ruhtadeami vehkiin leat ásahan bargojoavkku dán jahkái válmmaštallat nuoraidorgána vuodđudeami iežamet doaimma ollái. Bargojoavkkus leat sámi nuorait ja sii leat darvánan hástalussii duodas ja beaktilit – dát seminára lea das buorre ovdamearka. Nuorat ožžot evttohusaset nuoraidorgánan, dan ruhtadeapmin ja bargun gárvvisin dán čavčča ja sávan, ahte nuoraidorgána lea doaimmas boahte jagi álggu rájes. Dán eaktun lea goitge dat, ahte oazžut oahpahasministeriijas bissovaš sierraruhtadeami nuoraidorgána doaimmami. Mus lea hui nanu jáhkku dasa, ahte oazžut ruhtadeami nuoraidorgána barggu várás.

Min sámi servoša boahteáigi lea nuoraid ja mánáid duohken. Boarrásit buolvvat sirdet dieđuideaset ja máhtuideaset mánáide ja nuoraide ja sin bargun lea guoddit kultuvrra fas odđa buolvvaide. Sámi kultuvrra sajádat suopmelaš servodagas lea buorránan 1900-logu dilis, muhto sáme giela ja sámi kultuvrra boahteáigi ii leat dárbbahassii dorvvastuvvon nu ahte sáhtáimmet šuohkihít ja leat duhtavaččat dálá dillái. Dárbbahit nuoraid oainnuid das, mot sáhttit dorvvastit sámi kultuvrra ja gielaide ealasuodá boahte buolvvaide. Boahttevaš nuoraidorgánas lea olu bargu ángiruššat ja ovddasvástáduš.

Anán mávssolažžan, ahte boahttevaš nuoraidorgánii dorvvastuvvo eakti mearridanváldi ja resurssat. Livččii fiinna ášši, ahte nuoraidorgána sáhtálii mieđihit ruhtadeami fidnuide, mat gusket nuoraid ja dahkat álgagiid ja evttohusaid sámi nuoraid sajádaga ovddideami várás. In hálit liiggás olu stivret nuoraid evttohusaid nuoraidorgána ceggemis, muhto sávalin, ahte boahttevaš nuoraidráđdi gieđahalalii maid gažaldagaid, mat laktásit sámi ealáhusaide, skuvlenpolitihkkii, birasgáhttemii ja

dálkkádatrivdamii. Hui duodas nuoraidráđđi dehe mii dan namma de šaddáge galggalii suokkardit sámiid ruovttuguovllu geasuhusa buorideami ja smiehttat maid sámi nuoraid sajádaga buorideami sámiid ruovttuguovllu olggobealde. Riikkaidgaskasaš sámi nuoraid ovttasbargu lea maid hui dehálaš ja inge oainne maidege cakkiid dasa, ahte sámiid oktasaš orgána, Sámi parlamentáralaš ráđi, vuollásažžan vuodduvuvlii oktasaš davviriikkalaš nuoraidorgána, jos sámi nuorat dan háldit.

Sámi kultuvrras sierra buolvvat leat árbevirolaččat bargan árbevirolaš ealáhusaid ja oahppan lea dáhpáhuvvan boarrásit buolvvas nuorabui. Vuoddoskuvlaortnet lea rievdadan dili ja sámi árbevirolaš ealáhusaid oahppan lea nuppástuvvan ja eanas ealáhusaid oahppamis dáhpáhuvvá vuoddoskuvlaáigge luomuin ja vuoddoskuvlla maŋŋelaš oahppolágádusain. Skuvlamáilbmi fállá sámi nuoraide odđa vejolašvuodaid ja hui dehálaš livččii dáhkidit dan, ahte sámi nuorat sáhtále oažžut maid allaskuvlema sámiid ruovttuguovllus. Seamma ládje galgá sihkkarastit, ahte árbevirolaš sámi ealáhusat bissot ealasin. Maid skuvla galggalii rivdat nu ahte sámi manat ja nuorat sáhttet návddašit iežaset kultuvrras ja oahppat sámi kultuvrra árbevirolaš máhtuid maid dalle go vázzet skuvlla.

Sámi nuorat ja manat šaddet deaivat láddeservodaga guvllus stuora deaddaga iežaset kultuvrra guovdu. Media sirdá gova ng. oarjemáilmmi nuoraidkultuvrras eaige sámi nuoraidkultuvrra ovdagovat ja mallet leat berehaga fállun Suoma Sámis. Maŋimus jagiid sámi nuoraidkultuvrra oinnolaččamus hápmiin lea badjánan odđa sámi musihkka, mas ieš lean hui ilus ja oainnán ahte odđa sámi musihka hámit dorjot sámi nuoraid sápmelaš identitehta. Juohke buolva guodđá luottas sámi kultuvrii.

Sámi kultuvra gárgeheami bálldas lea dehálaš seailluhit ja doalahit árbevirolaš sámi kultuvrra ja kultuvrralaš didolašvuoda. Árbevierut, ealáhusaid barganvuogit ja min kultuvrralaš didolašvuodta min giela lassin sirrejit min árbevirolaš ealáhusaid váldokultuvrra ealáhusain. Sámi ealáhusaid árbevirolaš ealáhusbargama vuogit galget doalahuvvot ja dat galget gárgehuvvot nu ahte gudnejahttit sámi kultuvrra árbevieruid. Sámi boazodoalu muohta-, duovdda-, báikenamma- ja bealljemearkamáhtut ja eará boazonamahusaid diehtin ja heiveheapmi lea kultuvrralaš kapitála dego maid boazodoalu bargama málle, árbevirolaš siidaguodoheapmi sierra jagiáiggiid guohtoneatnamiid mielde. Dát lea sámi boazodoalu kultuvrralaš váimmus, mii galgá seailut. Suoma stáhta boazodoallo- ja doarjjapolitihkka viggá ovttaiduhttit boazodoalu Suomas. Mii sápmelaččat galgat dán vuostálastit. Jos massit sámi boazodoalu kultuvrralaš kapitála, de mii lea dasto sámi kultuvrra ja sámi boazodoalu boahtteáigi?

Sámi boazodoalu lassin mii rávvásit sápmelaččat ja sámi nuorat galgat sihkkarastit sámi duoji, min dáiddaduoji boahtteáiggi eallinvejolašvuodaid. Sámi duodji speadjalastá min kultuvrramet lagašvuoda ja čanusvuoda lundui ja maiddái maŋggakultuvravuoda. Mii dárbbahit lasi nuorra sápmelaš duodjáriid ja sámi duoji suodji galgá dorvvastuvvot. Lean fuolas dan gárganeamis, ahte sámi duoji ohppet, duddjojot ja márkanastet ain eanet ja eanet láddelaš duodjára. Sámi duodji lea min dehálaš kulturárbi, mii galgá buktit birgenlági sápmelaččaide. Lihkus Sámi Duodjemearka dáhkida sámi duoji eaktivuoda.

Sámi sierra guovlluin leat eahpedásseárvosaš vejolašvuoddat beassat nuppi ja alit dási oahpu gazzat. Livččii dehálaš, ahte buot sámi nuorain das fuolakeahhtá gos ihkinassii orosežžetge livččii vejolašvuodta oažžut vázzit joatkaskuvlema sámiid ruovttuguovllus iežaset ruovttusuokkanis. Nuppi dási skuvlen maiddái sámi ealáhusain ja duojs lea eanas suomagillii, mii ii doarjjo sámi kultuvrra boahtteáiggi iige dorvvastuvvot sámegeiela ja sámi kultuvrra jotkkolašvuoda. Daid nuoraid, geat orrot sámi ruovttuguovllu olggobealde, beassat skuvlejupmái, mii lea sámegeiela ja sámi kultuvrra mielde, leat vel heajubut. Hástalusat leat stuorrát, muhto eai veadjemeahtumat, ja sávalinnai sámi nuorain ovdagáttuhis evttohusaid dili buorideami várás.

Internet fállá odđa vejolašvuodaid oažžut nuoraid oassálastit sámedikki bargui ja fállá nuoraide virtuála deaivvadanbáikkiid. Facebookas leat juo dálá áigge sámi nuoraid ja –organisašuvnnaid sierralágán searvvušfierpmádagat. Sávan, ahte sámi nuorat gárghevčče sámedikki oktavuhtii sierralágán virtuála nuoraid deaivvadanbáikkiid muhto ii headisge vajálduhttit persovnnalaš fysalaš deaivvadanbáikkiid.

Buorit sámi nuorat. In hálit čohkket didjiide liiggás olu hástalusaid ja deaddagiid, vaikko sámediggi vuordánai dis olu ja hálidit doarjut nuoraid oassálastima ja evttohusaid. Suohkaniin leat guhká doaibman nuoraidstivrrat ja nuoraidstivrrain doaibmá oktasaš dáhkke- ja neavvunorganisašuvdna. Nuoraidstivrabarggus leat sihke buorit ja heajos muosáhusat. Heajos muosáhusat gusket dábálaččat dan, ahte nuoraidstivrii ii leat addojuvvon eakti mearridanváldi. Ná ii galgga šaddat sámedikkis. Sámediggi lea dego sápmelaččaid riikkabeaivvit ja boahttevaš sámedikki vuollásaš nuoraidorgánii galgá addojuvvot deaddoárvu dan mielde.

Árvvus adnon sámi nuorat, ministtar Wallin ja buorit árvoguossit!

Lean hui ilus sámi nuoraid aktiivvalaš oasis sámi nuoraid sajádaga buorideami várás. Hálidan, ahte dii nuorat ráhkadehpet iežadeattet mállesaš ja didjiide heivvolaš nuoraidorgána. Politihkka ja oktasaš áššiid dikšun sáhtta orrut dolkadahtti ja goikkis. Hálidivččen muittuhit ahte dii nuorat ehpet dárbbat čuovvut buot áššiin boarrásiid buolvvaid málliid, muhto muitet, ahte oktasaš áššiid dikšuma ovddideapmi galgá leat dakkár mii addá olu ja lea mielalis maid suohtas. Virggálaš orgánat galget álohii deavdit dihto hálddahaslaš geatnegasvuodaid, muhto muđuid doaibmanmálla lea luomus. Sámediggi vuordá dis olu ja addit didjiide buot doarjageamet vai sáhttit ovddidit sámi nuoraid sajádaga Suomas. Giittán, ahte lean beassan buktit Sámedikki dearvvahusa dán dilálašvuhtii.